

תיקון למשל יותם

שקרים

פרידה היא צער כה מתוק
ויליאם שקספיר, "רומיאו ויוליה"

החברים נפרדו, מי בנשיקה, מי
בלחיצת יד, טפיחה על הכתף.
מי הברכה שככו בנטש הילדים,
מצהלותיהם. היום נוטה להעריב
ובאה שעת השקרים המתוקים:
עלים כמושים ישובו יוריקו,
רגלים כבדות תגמאנה מרחקים,
ארץ אוכלת יושביה תהיה
זבת חלב ודבש.

המשך לסיפור

"השמים נופלים!" "השמים נופלים!" צעקה
התרנגלת בהתרוצצה כאחות דבוק בחצר
החול. היא הייתה מבהלת כל כף שהתעלמה
מהשלושולים השמנים שזחלו שם לאחר
הגשם האחרון. כמוכן, איש לא שעה אליה
שכן הכל יודעים את ספור-העם הזה. זמן
קצר לאחר מכן אכן נפלו השמים. בחור
השחור שנבעה במקומם לא היו כוכבים.
גם לא היה מי שיסתכל בהם ויקונן על
גורלה של התרנגלת דוברת-האמת.

אבימלך אכן הרג את שבעים אחיו
בני ירבעל על אכן אחת אך הבן הקטן
יותם לא שרד כמספר בשופטים פרק ט':
הוא לא נחבא בעוד מועד ומשום כך לא
הוא שנשא קולו מראש הר גרזים אל בעלי
שכם ולא הוא שמשל להם את משל יותם על
העצים שהלכו למשח עליהם מלך. לכל היותר
לא היה בין הנספים על האבן ההיא בעפרתה,
אבל אבנים לא חסרו בשומרון לשפך עליהן
דמי נקיים. כך יוצא שמשלים מוסיפים להמשל
ברחבי הארץ ומהם מתקנים מאד באמנותם ואלו
האש עורגה יוצאת מן האטד ואוכלת את הזיתים
ואת התאנים ואת הגפנים ועד ארזי הלבנון תגיע
ומלך אין בישראל איש הישר בעיניו יעשה.

שבע שעות זה המון זמן

בשבע שעות אפשר לחצות פחריה
כל ים אם שתי גדותיו משבצות, כמו בשעונים,
בלקחים שבורים או משפצים. המיטיב להתבונן
יראה את סוכני האמנות השמושית מתרוצצים הלוך ושוכב,
מציצים בעצבנות בשמים המתכהים ורושמים בפנקסיהם
מחירים מעדכנים על פי שערי המטבע המשתנים
בטרים ישוכ היס לאיתנו.

אה, וצריף לזכר שגם יהיה נלחם לנו במצרים.

הספר השלם ושברו, כשמו כן הוא: כפול פנים ואף מרובה פנים.
"גמגום דבור על אופניו". כמו הזכוכית המנופצת על העטיפה שצילמה
נצר עצמה. כמו כפל המשמעות שבעצם הצירוף של השם: "השלם
ושברו"; ובמיוחד במילה: "שברו" המכילה בתוכה דבר והיפוכו, וליתר
דיוק: דברים והיפוכם. המילה "שבר" היא גם: שבור, מנופץ; גם: חלק
משלם; גם: תבואה, פך; גם: פתרון, פשר, על משקל: "החלום ושברו"
(על פי המסופר על גרעון בספר שופטים 15). וכידוע, תופס "החלום"
מקום נרחב הן במחקריה והן בשירתה: כגון במצגת היפה של "שירי
חלום" שלה.

מכיוון שהמילה "שברו" אינה מנוקדת, יש אפשרות לקרוא אותה גם
בשין שמאלית: השלם ושברו. המילה שבר, פירושה תוחלת ותקווה.
כל האפשרויות הללו מוסיפות לנוכחותה הכפולה והמורכבת של
הכותבת בספרה, כחוקרת וכמשוררת. בפנים ובחוץ גם יחד. ❖

השאר תעדנה על כך המובאות מתוך שיריה, כהמחשה להבחנות
העקרוניות-תיאורטיות בסעיפים השונים של שער זה.
גם בשער שלישי זה, היא חצויה במלאכתה, ומציגה, במיוחד בפרק:
"שירה היא העצמי ביותר - שירה כמצב נפשי" (עמ' 358-368) עמדת
כפולת פנים: של החוקר-הפסיכולוג מצד אחד, הבא לחשוף ולשפוף
אור על היצירה הספרותית, השירית; ושל המשורר, מן הצד האחר,
הנרתע ממלאכה זו, כניסוחה, בשל "פירוק השירה למונחים של מצב
נפשי" (עמ' 358).

כדוגמה להתחבטות זו, היא מצטטת מתוך שיריה, בצד שיריהם של
אחרים. ואני מבקשת לסיים במובאה מתוך אחד משיריה, המצוטט
בסיום הפרק המחקרי-אישי החשוב והנוגע ללב (עמ' 368):

שיר אינו דבור אבל דבור הנו/ שיר אינו דממה אבל דממה הנו. / שיר
אינו שמחה אבל שמחה הנו. / שיר תמיד הוא סף. / הוא את. אתה.
אני. / והוא עני. / והוא הנני. / הנו ואהיה / גמגום דבור על אופניו.